

Magdaléna Martišková, 19-ročná

Ty-TAK

*"...zmiešajte dva druhy korenia a zistite, aký typ človeka ste...
...ťukni na svoju rodnú makrónku a odhaľ svoju najdominantnejšiu črtu...
...nájdi svojho hada, nech vieš, čo je tvoje slabé miesto...
...vyber si kýbel svojho narodenia..."*

Hodiny odbili správny čas. Vykročil. Nenosil kufřík ako ostatní, stačila mu plátenka. So skrkvanými ušami fatamorgánovej farby, čo sadli akurát do dlane. S fľakmi, čo nešli vyprať. Vedel to, preto sa o to ani nepokúsil. S obrázkom trávovozelených živorodiek, čudne pokrútených v štylizovanej kompozícii výstavy v Bielsko-Biala. S takou tou čiarkou cez el. Každé ráno sa ponáhl'al.

K učiteľskému obleku jeho nekufríkový doplnok nepasoval, ale neiritovalo to nikoho. Veľa chlapov nosilo plátenky. Aj v sieťovkách trčiace sny. Väčšina len v sobotu doobeda na nákup. On mal aj vtedy kravatu. Vždy domodra. Košele ostro zarezané v hrubom mäsitom krku. Nebolo potom vidno, že sú na zlome vydraté. Ale boli pedantne vyžehlené. Dávala si doma, v panelákovvej kuchyni, záležať každú nedeľu. Goliere pod mokrou vreckovkou syčali. Na stehnách mala popálené pásy, ak načas nezastavila žehličku. Žehlievala v spodnej bielizni. Mohla aj v jednej z jeho košiel, ale boli pre ňu posvätné. Sedem skutočných. Na vešiakoch na dverách žltej lesklej spálňovej zostavy. Kým nevychladli. Dobré sa v tých skriniach hralo na skrývačku. Neskôr trucovalo po kriku z nezjedeného prívarku. V piatok alebo v sobotu.

V nedeľu bývala sama. Deti za činžiakom leštili teplákmi prašiaky. Činžiakové babky chodili na omšu, mohli kričať dosýta. Ona žehlila, počula tie svoje až hore na siedme. On chodil medzi drobnochovateľov. Na Štumerke mali prenajatú starú sivú vilku s pustou záhradou plnou koterco, zajačníkov a kurníkov. On mal svoje akváriá pri vtáctve. Smrdelo to tam bažinou a výkalmi.

Ani ako malé deti nechceli tam s ním chodiť. Báli sa papagája, aj keď to bola len andulka. Vtedy už mal červenú tvár od vareného vína, ako všetci ostatní drobnochovatelia. Na košeli namiesto saka hrubý pulóver. Plný žmoliek. Úsmev od ucha po ucho. Poobede sa v ňom chodieval vyspať do kina. Na štyri kreslené rozprávky za korunu brával deti. Potom do cukrárne. Kupoval jahody so šľahačkou, lebo to nemali veľmi rady a veľa mu zostalo. Rozprplané, ale vždy dojedol.

Takéto nedele v meste boli povinné. Pre deti. Pre ňu aj pre neho. Kostol nebol v móde.. Stačila kázeň jeho matky nad tvarohovým koláčom, čo zmizol skôr, ako stíhal vychladnúť. Chodili k nej vždy nedeľu podvečer. Tešila sa z toho a robila im krížiky po čele. Chválili ju. Nie za krížiky.

"Bez Boha nič nemoha," prikyvkávala a dívala sa nad veraje.

Tlačili masné dobroty, vyštibrávali z nich hrozienka a nenápadne pozerali kam ona. Nemoha bol asi tam. Na klinci nad verajami. Nemoha sa im nepáčil. Bol hnedý, zaprášený a mal dierky po červotočoch. Asi preto aj odkvácnutú hlavu.

Ich otec matke onikal. Ich babke, ktorej oni tykali, ako všetkým. Smiali sa z toho. Nič nechápali. Ani potom, keď im spomenul, že ho nevychovala ona, ale jeho starká na Závade. Mama mala ďalšie a ďalšie deti. Aj dve cudzie. Po mužovi z prvého manželstva. Jozefka bola malá, guľatá a krásna. Ale len slúžila. Jozefko bol mlynárov syn. Mala šestnásť, keď ju opustil. Najprv vojna, tam tú druhú našiel, vo Velvaroch pri Prahe, potom svadba. Domov sa vrátil sám. Mladá čechúňka mu nechala dve deti a zomierala v Tatrách. Poslala jej svoj kabát, keď sa mu minuli úspory na liečenie. Mala už dvadsaťdeväť.

"Dotiaľ chodí bota, pokiaľ čižma prinde. A keď čižma prinde, hybaj bota inde!" hovorievala ostatným z rodiny o najstaršej vnučke, čo nie a nie ísť pod čepiec.

Potiahla vlasy pod ručník, pritiahla uzol na ňom. Zamľaskala. Prežehnala sa. Kázala zavrieť dvere, nikdy nevyháňala vôňu tvarohových z kuchyne.

Jediná ju chápala. Dočkala sa. Dostala za kabát dve deti. A jeho. Vysokého, statného. Vedel sa obracať. Nahonobili časom majetok a prikúpili krčmu. A postavili veľký dom. Malý premenili na letnú kuchyňu. Celý život boli iba v nej. Dom chladol. V kuchyni bývalo teplo. Ako prvý a jediný mal Jozef auto v dedine. Ako prvého ho vyhlásili za kulaka a všetko znarodnili. Mlyn, krčmu i auto. Potom chradol. A chladol ako horný dom.

Predtým ešte bojoval na Dukle.

"Strašne veľa mŕtvol a smradu."

Bola jediná veta, čo povedal vnúčatám, keď sa pýtali. V letnej kuchyni lúskal orechy a prikladal škrupinami do šporhelta. Prikyvoval ohňu a aj svojej vete. Potom si to všetko živo predstavovali vždy viac a viac smradľavejšie. Každý nový smrad v kuchyni im priniesol tú jedinou vetu. Verili, že to bol ten pravý smrad. Neverili prvému pohrebu v rodine. Nebožtík páchol po kadidle. Tajne si pričuchli. S výčitkou pozerali po ostatných, či smradu mŕtvol stále veria.

"Pán Boh dal, pán Boh vzal," prihladila vlasy. Boli biele. Skoro ako dedko.

Pôjdu sa potom pozrieť na nemohu nad verajami. Kam hnedý červotočový vzal dedka.

Dedko Jozef bol biely. Nikdy si nepredstavovali biele mŕtvoľy. Tie ich mávali farbu mäsa, boli pokrútené, ako fláksne, čo dávala babka do guláša. Pre chlapov. Na prvé dni týždňa.

"Nikdy sa nesmieš offkať krvou z mäsa! Nikdy. Kde sa frkneš, bude mať tvoje decko šošovičku." vystríhala vnúčatá s dohora natrčeným flákatým nožom. Puch krvi bolo cítiť po kuchyni. Neskôr guláš.

Často sa potom obzerali pri kúpaní. Sestra sestru. A najmladšieho brata zvlášť, keď sa po nich kúpali v tej istej vode. A nejedli šošovicu. Ani prívarok, ani hŕstkovú. Ozdobovali okraj taniera hnedkavými bodkami a nehnevali sa na krik mamy, že už nevedia, čo od dobroty. Ani časom sa ju jesť nenaučili. Radšej vopred ušli z kuchyne trucovať do žltých skriň.

V nedeľu u nich bola slížiková a pečené kura s ryžou. A kompót. Rezne až po čase. Obed o dvanásť. Pred kinom o štyroch a pred cukrárňou. Po žehlení. Stôl zostával teplý. Lebo kuchyňa.

"Mami, Mami!..." revali cez celý panelákový vchod a ťahali za sebou vreštiace decko. Za činžiakom mu stiahli krátke gaťky a ukázali veľké červené bodky nad pipíkom. Mama povzdychla, nabrala zaslopeného syna do náručia, pod druhú pazuchu vaničku s dosušenými

košeľami a šla tráviť osýpkovú karanténu do prehriateho bytu na siedmom. Obodkaveli všetky deti. Chvalabohu, že naraz. Vynechali dve-tri nedele v kine a cukrárni. Žehlila v kuchyni v iné dni. Vo fertuche. Nebola doma sama. A v nedeľu nebolo času už na nič.

Ani potom, keď sa im na pár mesiacov ušla babka Jozefka. Chodila pomedzi svoje aj tie cudzie deti a nikde sa jej už nepáčilo. Dohodli sa a jemu predali podiely z rodičovského domu. Šla do domova. Vraj už nemá veľa času. Chodili za ňou na striedačku. Chýbali im tvarohové koláče. Kázeň si neopustila. A raz v nedeľu bola pozrieť prestavovaný dom.

"A to ste v kuchyni museli zvesiť Krista a jebnúť tam tie hodiny?!"

Hlava jej ovisla

Hodiny odbili. Vedela, koľká bije.

Vykročila.

Nosila kostolnú kabelku na jednu truklu s kindervajíčkami a drobákmi v kapesníku ako ostatné, s vydratými ušami, čo sadli akurát do dlane. S fľakmi, čo nešli vyčistiť. Vedela to, preto sa o to ani nepokúsila...